

1 augustus 1969

Goedenavond, vrienden.

Aan het begin dezer bijeenkomst wil ik u er aan herinneren, dat wij niet alwetend of onfeilbaar zijn, denk dus zelf na. Het onderwerp kan vandaag uit de zaal gesteld worden.

INTERPLANETAIR VERKEER

Nu de mensen voor de eerste keer een paar kinderpassen op de maan hebben gezet, dromen velen reeds van reizen die zelfs verder gaan dan het eigen zonnestelsel. Een reis naar Mars, Venus, of een der andere planeten, lijkt reeds nu onmiddellijk binnen het bereik der mensheid te zijn. De meesten van u zullen wel beseffen dat het toch niet zo eenvoudig is dit tot stand te brengen. Wat heeft men bijvoorbeeld nodig om een vlucht naar Mars of Venus uit te kunnen voeren met enige kans op een werkelijk succes? Zeker is, dat een start vanaf de aarde gezien, wat de noodzakelijke brandstof, levensmiddelen enzovoort, betreft, grote moeilijkheden op zal leveren. Dit maakt een dergelijke vlucht moeilijk, gevaarlijk en onnodig duur. Men zou allereerst over een soort ruimteplatform moeten beschikken, of vanaf de maan voor een dergelijke reis moeten starten. Nu lijkt op het eerste gezicht of het eenvoudiger zou zijn vanaf een ruimteplatform te starten, vooral daar plannen voor het in omloop brengen daarvan reeds bestaan zodat dit betrekkelijk eenvoudig lijkt voor de leek. Zo erg eenvoudig is het ook weer niet. Een dergelijke unit zal immers voortdurend van voorraden moeten worden voorzien en dezen ook op moeten slaan. Het lanceren van voorraden naar een ruimtestation en het tijdig opvangen van de raketten waarmede dit wordt aangevoerd, vraagt grotere installaties en mogelijkheden.

Ik meen dat het eenvoudiger zou zijn om vanaf de maan te lanceren, daar men hier eenvoudiger grotere installaties, opslagplaatsen enzovoort zou kunnen bouwen. Vanaf de maan kan men eveneens starten met betrekkelijk weinig brandstof, zodat er meer overblijft voor de nodige koerscorrecties, landing en start. Een dergelijk station zou in de bodem van de maan moeten worden ingegraven, zoals trouwens ook andere wezens die de maan als basis hebben gebruikt, eens gedaan hebben. Men zou dan betrekkelijk veilig kunnen lanceren uit bijvoorbeeld een der kraters. Grotere precisie bij de start, kleiner verbruik van brandstoffen enzovoort vallen samen met de mogelijkheid tot het 5-voudige van de nu gangbare last omhoog te brengen met de nu reeds bestaande middelen. Een reis naar Mars of Venus duurt langer dan een reis naar de maan en een mogelijkheid om van de zogenaamde voortdurende versnelling gebruik te maken is er nog niet.

Zolang men blijft werken met de nu gebruikelijke chemische en vloeibare brandstoffen zal men een zodanige mogelijkheid ook niet vinden. Men zal de mogelijkheid wel gaan overwegen om een atoomkrachtaandrijving te ontwerpen. Het vinden van een dergelijke bruikbare en eenvoudige aandrijving zal nog wel enige tijd op zich laten wachten, maar met een dergelijke voortstuwing kan men, ofschoon men betrekkelijk weinig brandstof gebruikt, met grotere versnelling en dus langs kortere banen reizen. Hierdoor zullen de risico's van de reis in de ruimte zelfs aanmerkelijk afnemen, terwijl ook het risico dat men van andere hemellichamen door gebrek aan brandstof niet kan starten, verminderd wordt. De vraag is of bij ontstentenis van een dergelijke stuwing de mogelijkheid toch bestaat om de planeten te bereiken. Het antwoord op de vraag is bevestigend. Technisch is een dergelijke tocht wel mogelijk maar dan zal met een reisduur - heen en terug - van maanden moeten worden gerekend. Voor reizen naar Venus geldt hetzelfde. Dan zou men voertuigen moeten bouwen, die ongeveer het 4-voudige van de stuwkracht hebben van het huidige maanprojectiel, voor het vervoer van 2 à 3 personen plus een maximum aan retourlast extra van 50 tot maximum 100 kilogram. Zo bezien is het toch wel de vraag of een dergelijke vlucht rendabel zou zijn. Ik meen dan ook dat men dergelijke vluchten als zuiver wetenschappelijke experimenten moet bezien, waarbij de

behoefte van de mens te laten zien wat hij kan, nog een veel belangrijkere rol zal spelen dan ontdekking en ontwikkeling van technieken.

Volgens ons was de kans voor het slagen van het maanshot - en ook van de volgende expeditie - zeer gering. Wij meenden de kans op een geheel slagen van een dergelijke missie te kunnen schatten op 4 per 1.000. Het nu afgelopen experiment slaagde dan ook dankzij vele gelukkige toevallen, waarbij onder meer het niet wegvallen van het contact tussen Houston en het ruimtevaartuig hierbij van groot belang was. Er waren namelijk enkele beschadigingen aan de antenne. Zou bij de Lunar Module de antenne evenals de buitenlamp beschadigd zijn, dan zou het zelfs de vraag zijn of men ooit de capsule weer had kunnen bereiken. De koppeling is ook nu reeds anders verlopen dan men had voorzien en daarbij is zeker van beide zijden heel wat improvisatie te pas gekomen. Op grond van deze prestatie kan men - volgens ons - dan ook niet rekenen op de kans dat men voorlopig ook andere planeten zal kunnen gaan bezoeken. Technisch is de mogelijkheid er misschien wel, maar de risicofactor is de komende jaren nog te groot. Voor men met enige zekerheid en enige regelmaat met andere planeten of de maan contact op zal kunnen nemen, duurt heus nog wel de nodige jaren. Interplanetair verkeer is mijns inziens voorlopig nog niet te verwachten, tenzij men ook de experimentele vluchten daaronder wil rekenen.

Ook hier rijst de vraag, wat dit alles psychisch zal betekenen. In de eerste plaats geldt dit natuurlijk voor degenen die de maan betreden of naar een andere planeet reizen, maar in de tweede plaats zal er hierdoor ook wel degelijk een psychische verandering optreden bij de mensen die op de aarde blijven. Vooral deze laatste verandering is mijns inziens heel wat omvattender dan op het eerste gezicht misschien gedacht wordt. Een zeer groot aantal mensen denkt namelijk nog steeds aan de aarde als het centrale lichaam in het heelal. Voor hen wentelt eigenlijk de zon nog steeds om de aarde heen, terwijl de sterren lichten zijn die door een welwillende god aan de hemel zijn gehangen, opdat de mensen in nachten dat de maan niet schijnt, niet geheel in het donker hoeven te lopen. Deze mensen kunnen nu wel redelijk begrijpen dat men naar de maan is geweest, dat de aarde om de zon draait en dat men zo dadelijk naar andere planeten zal reizen, maar het denkbeeld dat hun eigen planeet met alles wat er op is, eigenlijk maar klein en onbelangrijk is, zullen zij niet zo gemakkelijk kunnen verwerken.

Dat er weerstand tegen maanreizen en andere reizen van deze aard is en nog verder ontstaan zal, heeft u reeds kunnen constateren. Zowel op religieuze of zogenaamde sociale en maatschappelijke gronden verzet men zich tegen de toch enorm kostbare experimenten. Per slot van rekening heeft deze ene reis naar de maan meer gekost dan alles wat Nederland in 5 jaren op zijn begroting heeft staan. Velen zullen daarom berekenen wat men met deze gelden zo al voor de mensheid zou kunnen doen. Achter hun argument schuilt in vele gevallen ook de angst voor het onbekende. En angst voor het onbekende houdt in dat men ergens onbewust vreest in de ruimte dan toch leven te ontmoeten, dat groter of sterker is dan de mens. Zolang wij kunnen spreken over vliegende schotels als iets wat interessant is, maar ons eigenlijk niet al teveel beïnvloedt of aangaat, kunnen wij blij zijn dat wij niet alleen zijn in het heelal. Wij hebben het gevoel dat wij geen last zullen hebben van de anderen die in het Al leven, maar ten hoogste door hen geholpen zullen worden.

Zolang de ruimte leeg blijft, kan de mensheid wel leuk over alle mogelijkheden denken en met reizen in de ruimte experimenteren. Maar zodra men zover komt dat men gaat beseffen dat men mogelijk op voet van gelijkwaardigheid andere wezens of rassen zou moeten ontmoeten, dan wel alle geloofswaarden en stellingen eenvoudig zou moeten herzien, rijzen zeer sterke weerstanden. Dit is wel begrijpelijk. De mens weet eigenlijk nog veel te weinig van het heelal waarin hij leeft en beseft veel te weinig wat de gevaren en mogelijkheden daarvan zijn. Zo weet hij bijvoorbeeld nog steeds niet wat zonnestormen en magnetische stormen zouden kunnen betekenen voor ruimtevaarders. Toch heeft men reeds nu, na betrekkelijk beperkte experimenten al kunnen constateren, dat de zonne-invloeden gevaarlijk kunnen zijn, zelfs voor degenen die door de ruimte reizen over dit in verhouding toch zeer korte traject. Zonnestormen zijn het gevolg van grote uitbarstingen op de zon, waarbij golven van zeer

harde straling ontstaan. Men is er reeds nu van overtuigd dat deze straling, door geen atmosfeer afgeremd, ondanks alle pogingen tot isolatie bij de ruimtereizigers steriliteit en mogelijk ook andere afwijkingen zou kunnen veroorzaken.

U zult begrijpen dat de gevaren groter worden wanneer men bijvoorbeeld naar Venus gaat. In de eerste plaats duurt de reis langer, daarnaast komt men ruimtelijk dicht bij de zon zodat de intensiteit van de straling door een verminderde spreiding groter zou worden. Ook zal men ontdekken dat de zonnehitte plus harde straling, in de materie zekere omzettingen kan veroorzaken die bijvoorbeeld het materiaal van een ruimtevoertuig kunnen detoriëren, waardoor een terugreis of atmosfeerlanding grote moeilijkheden met zich zou gaan brengen. Over moeilijkheden met de gebruikte materialen hoort u natuurlijk niets of zeer weinig. Maar toch is het nu al bekend dat de laatste maancapsule qua materiaal, sterker dan verwacht aangetast was. Wat hiervan de oorzaak is blijft voorlopig nog een zaak van gissingen voor de wetenschapsmensen.

Dat men zoveel voorzorgen heeft getroffen voor de isolatie van maanmonsters - hierbij doel ik op het maanstof, niet op de astronauten - is mijns inziens niet zonder reden. Men heeft nu al ontdekt dat er in het Al heel wat meer dingen kunnen leven en bestaan dan de mensen tot voor kort wisten. De moeilijkheid is nu deze mogelijkheid te verwerken. Het is anders en kan dus gevaarlijk zijn. Inderdaad. Bij vele mensen was de reactie op de voorzorgen: dan moet het maanstof wel zeer gevaarlijk zijn... Naar ik meen is het nemen van de maatregelen die men nu trof, mede op dit besef van de mensen gebaseerd. Men speculeert mede op het gevoel van zekerheid bij de buitenstaanders, gewekt door het nemen van vele opzichtige maatregelen. Indien er werkelijk sprake zou zijn van bijvoorbeeld een bijzonder virus op de maan, dat op aarde leven kan, moeten wij ook aannemen dat door de onderdompeling van de capsule in de zee, plus het onvermijdelijk openen van de luiken voor de atmosfeer, toen de astronauten het voertuig verlieten, dit al in de atmosfeer van de aarde heeft kunnen ontsnappen. Ook de tijd van quarantaine is willekeurig en kennelijk eerder op een gevoel van zekerheid bij de buitenstaanders dan op de werkelijke mogelijkheden gebaseerd: de incubatietijd van vreemde organismen kan immers evengoed 3 dagen als 3 jaren zijn. Werkelijke zekerheid bestaat er in dit opzicht niet. Overigens meen ik ook dat er geen werkelijk gevaar bestaat, maar dat is weer een ander punt.

U zult uit dit alles wel begrijpen dat de maanreizen bij de mensen een onrust tot stand brengen die in de eerste plaats degenen zal treffen die een beperkt en eenzijdig geloof hebben, of op eenzijdige en dogmatische wijze een bepaald systeem aanhangen. Deze mensen zullen zich opnieuw moeten oriënteren. Men zal bijvoorbeeld moeten leren dat deze aarde, wanneer zij naar buiten toe op wil treden, dit niet meer in haar verdeeldheid zal kunnen doen. Je kunt alleen nog reageren als planeet, als gehele mensheid, wil men bij een eventuele confrontatie met ander leven iets kunnen betekenen en bereiken. Degenen die de leiding geven aan dergelijke projecten beginnen dit nu reeds te beseffen, maar vele anderen kunnen zich nog niet bij een dergelijke ontwikkeling neerleggen, zonder daaraan mede de eis van eigen suprematie te verbinden die een werkelijke eenwording van de mensheid zeker zal verhinderen.

Een psychische factor die wij eveneens niet mogen verwaarlozen, is de psychische verandering die een ruimtereis bij de reizigers tot stand brengt. Wanneer wij nagaan wat er met degenen, die tot nu toe meer dan twee etmalen in de ruimte doorbrachten is gebeurd, zo constateren wij dat dezen uiteenlopen van de lichamelijke schade, die sommigen van hen ondervonden, tot verandering van karakter en levensbeschouwing. Houden wij rekening met deze invloed dan zullen wij beseffen dat de aarde die voorlopig zeker geen domme jongens weg gaat schieten, hierdoor een kern opbouwt van intelligente mensen die anders denken en niet meer mee kunnen denken in de sfeer van verdeeldheid en kleine aardse belangen, die voor u allen nog een zo overwegende rol plegen te spelen. Een van de meer interessante experimenten zou wel eens kunnen bestaan uit het in de ruimte brengen van een priester om hem achteraf te vragen - enkele maanden na de reis -, hoe hij nu denkt over de schepping, de verlossing en de mensheid. Ik ben wel bang dat hij dan moeilijkheden zou krijgen met zijn meerderen, zelfs al

staat wel vast dat het Vaticaan reeds sinds 1950 bezig is geweest de eventuele benadering vanuit de godsdienst ten aanzien van de ruimtevaart enzovoort vast te leggen en uit te werken. Daarbij stuit men op aanpassingsmoeilijkheden te over, zoals u wel zult begrijpen, vooral in verband met dogma's.

Een andere vraag die steeds belangrijker wordt in verband met de interplanetaire vluchten luidt: wat verwacht men hiervan? De aarde is een levende planeet. Wat is de maan? Een wezen dat leeft maar vanuit menselijk standpunt praktisch dood is. Sommige mensen dromen van Mars als een planeet waar men later eventueel het bevolkingsoverschot zal kunnen lozen, dat door een gebrek aan zelfbeheersing en de wil beschikbare middelen te gebruiken is ontstaan. Misschien hoopt men op een dergelijke mogelijkheid ook ten aanzien van Venus en vele andere planeten.

Is het wel redelijk aan te nemen dat een mens die op Mars leeft, zo dit mogelijk is, nog mens blijft in aardse zin? De omgeving is erg belangrijk voor het bepalen van je reacties. Wanneer iemand - bij wijze van spreken - drie maanden op de maan leeft, zal hij - psychologisch zowel als lichamelijk - zeer grote moeite hebben om zich weer aan het aardse leven aan te passen. Wanneer nu eens iemand 6 maanden op Mars heeft gewoond is de kans zeer groot dat hij geheel niet meer op de aarde past.

Interplanetair verkeer klinkt aardig. Maar je moet dan tenminste ergens naartoe gaan en de tijd, dat de een of andere VVV dagtochten door de Mare Selentium gaat organiseren zal nog wel even op zich laten wachten. Toeristen? Misschien zullen zij eens naar de planeten willen reizen, maar het lijkt mij voorlopig nog een kostbare zaak. Voor planeten als Mars en Venus, die toch in verhouding vlak bij de aarde liggen lijkt mij toeristenbezoek nog veel moeilijker, dan voor de maan. Wanneer je naar de planeten wilt reizen en eens alles bestudeerd hebt, wat dan? Zijn verdere reizen dan nog verantwoord? Maar ja, dan bestaat er een ruimtevaartcentrum, een instelling met grote kapitalen en grote fabrieken. Kortom: een superinstelling. Gezien de huidige opvattingen omtrent economie enzovoort zal er wel niet veel anders op zitten dan met reizen en onderzoekingen maar door te gaan, zelfs wanneer men er eigenlijk weinig of geen nut van verwacht.

De vraag wordt: wat dan? Men kan moeilijk reizen zonder enig doel gaan ondernemen, alleen maar om weer eens naar een andere planeet te gaan. Zal men onderzoekingen op de planeten doen? Transport van grondstoffen naar de aarde is onbetaalbaar, dus winning van grondstoffen komt voorlopig niet in aanmerking. Moet men bijvoorbeeld mensen uit gaan zetten op Mars, ook al moeten zij daar leven onder condities die niet bepaald menswaardig zijn? Het is alles niet zo eenvoudig. Interplanetair verkeer is een mooi woord, en zolang men bezig blijft met draken à la Jules Verne, of andere schrijvers van toekomstdromen, gaat het wel. Dan kan men dromen over morgen en allerhande plannen maken. Maar wanneer men niet meer met wensdromen en mogelijkheden maar met de feiten te maken heeft, liggen de zaken wat anders. De mogelijkheid is groot dat de mensen over een aantal jaren interplanetair verkeer eerder een soort vloekwoord dan een hoopvolle verwachting zullen noemen. Nu kan men naar de maan reizen en terugkeren met het besef dat men iets exceptioneels heeft gedaan. Maar hoe zal dat zijn, wanneer men aan de dertigste vlucht toe is? Hoeveel mensen zijn - buiten de belastingbetalers - volgens u wel betrokken bij de inspanningen die noodzakelijk zijn om een raket met drie personen, zoals nu is gebeurd, naar de maan en terug te brengen?

Reactie: 400.000.

Spreker: U komt met uw schatting in ieder geval aardig in de buurt. Wanneer u alles mee zou willen rekenen, zou u beter doen 1.700.000 mensen te zeggen. Dat is het aantal mensen bij benadering, die bij alle fabricages, winnings en andere processen betrokken zijn die noodzakelijk waren om dit resultaat tot stand te brengen. De direct met het project verbonden mensen - dus degenen, die meer direct bij het project betrokken zijn - tellen altijd nog rond de 10.000 man. Waarbij ik dan bewakingspersoneel en dergelijke maar niet meetel. Het aantal van degenen, die met de luchtleiding te maken hebben, zal zelfs, wanneer dit alles al routine wordt, rond 600 - 700 man bedragen. Hierbij niet gerekend de grote aantallen mensen die nu observeren, klaar staan om het vaartuig na landing te bergen enzovoort. Bij een dergelijk

aantal van werkers voor de vluchtleiding zal men, volgens de geldende maatstaven, wel rond 10 hogere employés op een bijna ministerieel niveau nodig hebben om aan het geheel leiding te geven. Bij regelmatige vluchten zal men de genoemde 1.700.000 man ook wel nodig hebben. Daar het aantal hogere beambten ook daar rond 1 op 40 - 50 zal bedragen en een dergelijke groep zich, gezien haar taak, als buiten de normale wetten staande zal beschouwen, kan men aannemen dat interplanetair verkeer een soort internationaal staatje tot stand kan brengen met een regering die zelfs kostbaarder en meer topzwaar is dan bijvoorbeeld de Nederlandse. Hoe wil men dit alles betalen? Gezien het voorgaande is het weinig redelijk om aan te nemen dat de kosten van de projecten door hun opbrengsten worden gedekt. Kortom: een economische warboel. Het zal eeuwen duren voor men de kosten van ruimtereizen zal kunnen dekken door de waarden die men hierdoor verwerft. Het is natuurlijk aardig op deze wijze de menselijke zin voor het doen van ontdekkingen te bevredigen en de industrie te stimuleren, zoals het voor de economen misschien prettig is om zo een deel van het inkomen van volkeren op deze wijze in de niet consumptieve sfeer te kunnen verteren.

Ergens zal men toch uiteindelijk met meer moeten komen dan met het eclatante succes van weer eens een geslaagde landing. Laat ons de zaak eens zo bezien. Men is nu overal onder de indruk van de eerste geslaagde landing en wandeling van twee mensen op een ander hemellichaam. Maar hoeveel van de mensen, die daarvan nu de mond vol hebben, zullen over drie maanden nog zo onder de indruk zijn? Hoeveel mensen zullen zelfs maar met een interesse en spanning die te vergelijken is met die der laatste dagen, het resultaat van een tweede maanvlucht afwachten? Wanneer men dan aan de zesde vlucht toe is, zal menigeen reageren: ik vind het wel mooi maar waarom zoveel drukte hierover? Zeg liever eens wanneer de volgende Tour de France begint? Toch is een voortdurende belangstelling van een groot deel van het publiek nodig, daar alleen dan zonder moeite de hoge kosten van het project kunnen worden opgebracht. Alleen op deze wijze zal men een behoorlijk deel van de mensheid er toe kunnen brengen de lasten te dragen voor een project, dat heel wat meer kost dan men waarschijnlijk beseft.

Naarmate men meer gewoon raakt aan de nu nog meer spectaculaire aspecten van de ruimtevaart, zal men ook meer gaan denken aan de zakelijke aspecten die daarmee verbonden zijn. Wanneer de burger gaat rekenen hoeveel hem dit alles kost en wat de staten daardoor aan directe zorg voor hem en de zijnen achterwege laten, klinkt de zaak niet zo mooi meer. Dan komt er bijna zeker een steeds groeiend verzet tegen een dergelijke besteding van de gemeenschapsgelden. Dat verzet zal nog verder groeien wanneer ook het aspect van een wedloop tussen grote naties, dat nu nog een rol speelt, weg zal vallen. Ook dit zal binnen niet al te lange tijd wel het geval zijn. Deze eerste maanvlucht is het gevolg geweest van een verbeterd wedloop tussen twee grote staten: de USA en de USSR. Nu reeds komt men er toe meer en meer samen te werken op dit terrein. Men beseft zeer wel dat een werkelijke ruimtevaart nooit een nationaal, maar altijd een supranationaal iets zal zijn. Voor de gewone mensen, die de rekening moeten betalen betekent dit, dat zelfs de attractie van een 'wij zijn verder dan jullie', weg zal vallen.

Mede hierdoor zie ik de zaak niet zo erg optimistisch en vrees ik dat het nog lange tijd zal duren voor men een werkelijke ruimtevaart zal kennen. Zelfs wanneer men contact krijgt met niet-aardse ruimtevaarders - wat na een reeks van vluchten naar Mars en Venus niet geheel denkbeeldig is -, zo vrees ik dat het menselijk minderwaardigheidscomplex velen er toe zal brengen aan te bevelen alle ruimtevaart voortaan maar te staken. Dit in plaats van het opnemen van contact met een cultuur en een technische bekwaamheid, waarmee men als mens nog geen raad mee weet. Dat dit niet mogelijk is, zal men veelal eerst later beseffen.

Laat mij het kort samenvatten. De bezwaren in verband met een werkelijke ruimtevaart, een regelmatig interplanetair verkeer vanuit de aarde, liggen in de eerste plaats in de vele psychologische factoren, die een ongunstige reactie van de mens op dergelijke projecten steeds waarschijnlijker zal maken, naarmate men meer in de ruimte zoekt. Ten tweede zijn daar de economische factoren die in de handen van hen die het niet met de ruimtevaart eens zijn, een steeds sterker wapen schijnen te zullen worden. Gezien de offers, die noodzakelijk

worden om de hoeveelheden geld en arbeid die een dergelijk project vraagt, op te brengen, zullen steeds meer mensen zich, zelfs wanneer zij niet tegen het betreden van de ruimte zijn, tot verzet tegen deze 'verspilling' brengen. Ten derde moeten wij rekening houden met de mogelijkheid dat interne-planetaire verhoudingen zich sterk wijzigen als gevolg van deze projecten, waardoor ook volkeren uit politieke overwegingen zich afwenden van deze experimenten. Ten laatste zullen wij nog rekening moeten houden - al mag dit misschien niet openlijk worden gezegd - met de neiging van de betrokken staten om hun ruimtevaartprojecten in feite mede, of zelfs voornamelijk, te gebruiken voor defensieve doeleinden en misschien zelfs offensieve doeleinden, in de hoop zo voor zich een wereldsuprematie zeker te stellen. Dit laatste is niet zo onwaarschijnlijk: iemand, die een raket naar de maan kan sturen, die terugkeert, zal zeker ook in staat zijn een satellietstation in omloop te brengen rond de aarde, dat regelmatig van voorraden wordt voorzien. Bij die voorraden zal men zonder veel extra moeite wat kleine raketten met atoomkoppelen kunnen doen, zodat een dergelijk station een bedreiging vormt voor de gehele wereld. Ik zeg niet dat men bij de Nasa bijvoorbeeld daar nu al over denkt, maar ik weet wel dat vele landen reeds nu een dergelijke opzet de enige redelijke verklaring achten voor de kostbare projecten, die worden voltoerd. Zoals alle staten beseffen dat de zogenaamde internationalisatie van de maan in feite maar een sprookje blijft, zolang niet alle landen onafhankelijk van anderen in staat zijn deze maan te bereiken.

Ten laatste blijft ons dan de vraag, of de mensheid van deze experimenten werkelijk beter wordt. De ruimtevaart zoals zij zich nu ontwikkelt, heeft zeker voor de technische ontplooiing van de mens op aarde een grote betekenis. Die technische ontwikkeling wordt praktisch teniet gedaan door het ontstaan van steeds grotere technische misbruiken op aarde. Om het anders te zeggen: de voordelen wegen in veler ogen niet op tegen de offers die gevraagd worden, terwijl andere meer dringende problemen verwaarloosd dreigen te worden. Daarom wil ik dit gebeuren niet in de eerste plaats zien als het begin van een nieuwe era van ruimtevaart, maar beschouw ik haar eerder als een fase in een reeds lang lopend proces van bewustzijnsontwikkeling, waarbij de mensheid wordt losgemaakt van haar oude denkwijzen en illusies, zodat zij er eerder toe zal kunnen komen de meer positieve waarden van de aquariusperiode voor zich te verwezenlijken.

Vraag: U stipt een verandering in de mentaliteit enzovoort van de astronauten aan. In hoeverre zal deze worden uitgedragen en in hoeverre zal dit van invloed zijn op de ontwikkeling van de mensen?

Antwoord: Direct wordt de mentaliteitsverandering natuurlijk niet uitgedragen. Indirect zien wij nu reeds resultaten hiervan. Misschien is het u opgevallen dat allen, die met de ruimtevaart meer persoonlijk te maken hadden, internationaal zijn gaan denken, zowel in Rusland als bij de Amerikanen. Dit betekent reeds een zeer grote verandering van mentaliteit - vooral gezien de wijze waarop men hen selecteerde, waarbij op nationale gevoelens en betrouwbaarheid nog meer nadruk werd gelegd dan op de andere capaciteiten. De houding van Amerikaanse ruimtevaarders tijdens bezoeken aan sovjetcentra toonde bijvoorbeeld een geheel nieuwe benadering van de anderen, waarbij men kennelijk minder let op het systeem, dan op resultaten, en bereid is de wegen die tot een resultaat voeren zonder meer te aanvaarden, mits het resultaat zelf maar bruikbaar en menselijk bevredigend is. Het gevoel van verwantschap en verbondenheid met ruimtevaarders van de andere natie is eveneens zeer groot en gaat heel wat verder dan de dingen die men, terwille van de publicitaire waarde daarvan, nu bekend pleegt te maken.

Andere, eveneens opvallende veranderingen zijn wel de reacties van ruimtevaarders die vroeger avontuurlijk en zelfs vaak wat lichtzinnig van aanleg waren, zover een ruimtevaarder dit kan zijn, maar nu opeens een neiging tot filosofie vertonen. Zij zijn niet veranderd in robots maar gaan wel veel dieper door op de dingen dan vroeger en schijnen in staat te zijn de essentiële aspecten van alle problemen, zowel als van het leven zelf helderder te zien. In zoverre hun ervaring hierbij een rol speelt, kunnen wij vaststellen dat zij, ondanks alle apparaten die tot hun beschikking stonden om hun leven te behouden, zelf zeer snel en juist

dienden te reageren, terwijl het voor hen van het hoogste belang was dat zij bij voorkomende problemen haast onmiddellijk tot de kern, de werkelijke oorzaak daarvan konden doordringen. Hun training heeft dit natuurlijk reeds in de hand gewerkt, maar nu hebben zij beseft hoe belangrijk dit snel en bewust reageren in het gehele leven is.

Gelijktijdig hebben zij nu uit eigen ervaring kunnen constateren, hoe klein en onbelangrijk de aarde eigenlijk is. Het gevolg is dat zij denkbeelden langzaam maar zeker boven de materie gaan stellen. Dergelijke reacties zult u ook zien bij deze mensen die als eersten op de maan geland zijn. Wat u omtrent die mensen hebt gezien en gedacht tijdens de vele uitzendingen omtrent hun vlucht is natuurlijk niet maatgevend voor hun werkelijke persoonlijkheid. U hebt kunnen zien dat deze mensen een systematische en droge benadering van leven en feiten hadden, waarbij het hen slechts om de feiten ging en verder niets. Men zou kunnen stellen, dat zij wat los stonden van de normale menselijke waarden met uitzondering misschien de eigen kleine kring. Het is zeer waarschijnlijk, dat de meer menselijke benadering van het leven die zij eerst alleen in het gezin kenden, nu zullen gaan uitbreiden tot alle aspecten van de mensheid. De facetten van deze verandering zullen reeds over ongeveer één maand in hun optreden duidelijk worden.

Verder is er nog iets bij, waarover ik misschien hier beter niet zou kunnen spreken, maar wat ik volledigheidshalve toch niet onvermeld wil laten. De ruimtevaarders hebben bijna allen visioenen gehad. Ook deze laatste drie. Zij hebben iets gezien, gehoord, wat door hen later als een illusie werd weggerationaliseerd, maar hun gevoeligheid is aanmerkelijk groter geworden. U zou hier moeten spreken van een grotere paranormale gevoeligheid. Ik meen dat de meesten van hen door de grote emotionele verandering die zij hebben ondergaan, deze verschijnselen in de toekomst niet meer geheel zullen kunnen rationaliseren tot waanbeelden, zodat zij meer intuïtief zullen gaan reageren en meer concrete waarde aan bepaalde ervaringen zullen gaan toekennen. Dit zou kunnen voeren - zij het op beperkte schaal - tot het hanteren van meer geestelijke invloeden en waarden, ook in hun materiële arbeid. Dit laatste zult u voorlopig dan maar op mijn gezag moeten aannemen. Ik kan u wel zeggen dat iemand, die in de ruimte is geweest, door zijn belevingen geheel goed kan worden - dus mens worden met alle mensen -, of zich geheel kan gaan isoleren van de mensheid en zo een vijand worden van alle mensen en zelfs van zichzelf. Een tussenweg schijnt er niet te bestaan. Voor mij is dit wel een der interessantste aspecten.

Vraag: Geschiedde de maanvlucht niet in de eerste plaats uit militaire overwegingen, zodat de astronauten een zekere walging hebben gekregen voor het eerste doel en de opzet van deze maanreis?

Antwoord: De opzet van de maanreizen is, althans op dit ogenblik, niet openlijk militair. U zult dit begrijpen. Maar de astronauten zullen evenals de kosmonauten, wel beseffen, dat hun wetenschappelijke arbeid door velen alleen maar wordt beschouwd als de basis voor een latere militaire beheersing van de aarde. Ik meen dat zij zich daartegen in toenemende mate zullen gaan verzetten.

Vraag: De fysieke toestand van de maanreizigers maakt nog niet kenbaar, dat er een werkelijke verandering op fysiek gebied heeft plaats gehad. Is het niet zo dat zoiets eerst na twee jaren in al zijn vormen tot uiting komt?

Antwoord: Dit ligt aan de tijd, dat men bijvoorbeeld gewichtloos is geweest. Daar deze mensen rond 4 dagen werkelijk gewichtloos geweest zijn heeft dit een cumulatieve werking, waarbij ook de lichtere aantrekking van de maan mede kan tellen. Op grond daarvan meen ik, dat de gevolgen fysiek binnen 13 - 14 maanden bij deze mensen zichtbaar zal moeten worden. De gevolgen zijn - doch noodzakelijk is dit niet - een steeds grotere labiliteit, verminderd functioneren van de evenwichtsorganen, vermindering van het vermogen tot oriëntatie en afstandsinschatting, waardoor men op visuele basis alleen op kortere afstanden juist zal kunnen reageren. Verder bestaan er dan nog mogelijkheden als verandering van interne secreties met cumulatief effect, waardoor bepaalde ziekteverschijnselen kunnen ontstaan, die door juiste oefeningen en leefwijze grotendeels kunnen worden onderdrukt. In de USA zijn er twee mensen die in de ruimte waren en lijdten aan een dergelijke kwaal. Alles tesamen zou ik

zeggen dat de inwerking op het fysiek van de ruimtevaarders sterk afhankelijk is van a: eigen feitelijke toestand, inclusief zenuwstelsel tijdens de ruimtereis; b: het optreden van gewichtloosheid gedurende de reis; c: de stralingen, die tijdens de reis werden ondergaan. De periode van kenbaar worden is - voor een reis van 72 uur of minder op 2 - 3 jaren, bij een verdubbeling van de reistijd komen de verschijnselen reeds in rond 1 jaar tot uiting. Bij ruimtereizen van meer dan 20 dagen zou gerekend mogen worden met een kenbaar worden van fysieke afwijkingen en veranderingen na ongeveer 4 maanden.

Vraag: Wordt bij ruimtereizen van USA en USSR gebruik gemaakt van paranormaal verkregen gegevens?

Antwoord: Ik meen niet dat men dit ooit zal willen toegeven. Inderdaad wordt wel mede gebruik gemaakt van de indicaties die bepaalde militaire instanties danken aan paranormaal begaafden, die zij op zeer geheime wijze en beperkte schaal hebben ingeschakeld.

Vraag: Is deze maal geluid een van de hallucinaties geweest?

Antwoord: Dat kan. Ik heb alles niet persoonlijk geheel gevolgd en kan niet weten op welke geluiden u duidt, evenmin als ik onmiddellijk kan zeggen of zij een kwestie van auditieve hallucinatie, dan wel het gevolg van een vergroting van gevoeligheid waren.

Vraag: Meent u, dat in de toekomst ontmoetingen zullen plaats vinden tussen onze pioniers en de ruimtevaarders van andere planeten?

Antwoord: Niet van de planeten uit uw zonnestelsel, daar dezen geen eigen bevolking hebben die aan ruimtevaart doet. Er is zeer zeker contact mogelijk met ruimtevaarders die van andere stelsels naar het zonnestelsel komen. Bij herhaalde ruimtereizen lijkt mij een uiteindelijke ontmoeting waarschijnlijk, maar die ontmoeting zal dan toch onder omstandigheden moeten plaats vinden waarbij men op een redelijk contact kan rekenen. De meesten van u is het waarschijnlijk niet bekend dat reeds door het afwerpen van voorwerpen van niet-aardse origine, waaromheen een soort beeldint was gewikkeld, men probeerde met Rusland en Amerika contact op te nemen. Dit resulteerde alleen in een plotselinge vergroting van alle pogingen om zelf in de ruimte te komen.

Vraag: Is het aftreden van Walter Shirra het gevolg van een afkeer voor oorlogszuchtige neigingen?

Antwoord: Dit kan ik niet onderschrijven. Ik wil volstaan met de opmerking dat dit vooral het gevolg was van eigen gewijzigde mentale instelling, plus het optreden van enkele fysieke effecten, die hij bij zichzelf ontdekte.

Vraag: Zullen, naarmate de instelling van de mens meer kosmisch harmonisch wordt, uitvindingen sneller plaats vinden?

Antwoord: Ik meen dat zij niet sneller, maar wel meer volgens behoefte plaats zullen vinden. Op het ogenblik wordt het tempo der uitvindingen in de eerste plaats bepaald door menselijke begeren. Er is weinig samenhang tussen de gedane uitvindingen en de menselijke behoefte iets te bereiken, of het vermogen van de mens de uitvindingen beheerst te gebruiken. Het resultaat is dan ook, zoals u waarschijnlijk weet, dat niet alleen de aardse ecologie wordt aangetast, maar dat ook de menselijke samenleving bepaalde onevenwichtigheden ondervindt. Denk bijvoorbeeld aan de moderne luchtvaart, waarbij men dank zij enkele uitvindingen wel vlugger zijn plaats van bestemming kan bereiken, maar waarbij men, om dit te doen, bijvoorbeeld grote delen van steden onderwerpt aan een tortuur van geluid, die het zenuwstelsel van de mensen daar zodanig kan schaden dat hier op de duur a-normale reacties van degenen die langere tijd deze invloed ondergingen, optreden, terwijl kinderen die in een dergelijke baaierd van geluid zijn opgegroeid, geheel anders reageren dan op grond van maatschappelijke omstandigheden alleen zou kunnen worden verwacht.

Vraag: Ofschoon u de kans voor slagen van de laatste maanreis op 4 tegen 1.000 hebt gesteld, slaagde zij toch. Is dit te danken aan ingrijpen van buiten?

Antwoord: In zekere zin misschien wel, maar dan toch niet van krachten buiten de aarde. Wel heeft de emotionele stuwkracht van een groot deel der mensen op aarde een rol gespeeld. De

gerichte gedachte heeft ongetwijfeld de astronauten tijdiger op bepaalde gevaren attent doen worden en hen als het ware de kracht gegeven juist en tijdig te reageren. Hun kansen kwamen hierdoor hoger te liggen, dan zonder dit het geval was geweest. Ogenblikken, waarop dit werkelijk belangrijk was: de tijd kort voor de separatie van Lunar Module en de capsule. Men ontdekte hierdoor fouten, die anders fataal geweest zouden zijn. Van invloed op de Lunar Module was de gedachtekracht inderdaad. Onder meer doordat 2 maal snel manueel ingegrepen moest worden en de nodige correcties zonder deze extra invloed waarschijnlijk later, misschien zelfs te laat zouden zijn uitgevoerd. Ook bij de koppeling aan de capsule waren enkele onaangename ogenblikken en het is aan te nemen dat zonder de extra kracht, die van de aarde werd uitgestraald, ook deze manoeuvre minder snel en minder juist geslaagd zou zijn. Zoals u weet vond ook deze koppeling in feite te laat plaats en waren er enkele moeilijkheden.

Vraag: Kon de geest hier geen invloed uitoefenen?

Antwoord: Dat zou nogal moeilijk zijn. Wij kunnen de mens wel helpen, maar over het algemeen is de benadering, die wij tot het leven hebben geheel verschillend van die, welke degenen hebben die nu voor de ruimtevaart geschikt worden geacht,. Dit betekent dat zij voor de meesten van ons moeilijk bereikbaar zijn en verder, dat zelfs een geslaagde beïnvloeding - door het moment van onzekerheid bij de ruimtevaarder - wel eens een tegengesteld resultaat zou kunnen hebben.

Vraag: U sprak over het ingraven van maanbases, zoals ook vroeger. Wie waren dat dan?

Antwoord: Bezoekers aan dit zonnestelsel die tijdelijk hier gestrand waren en enkele kolonies hebben gehad in dit zonnestelsel. Zij hadden een basis op de maan die gebruikt werd als tussenstation en voor het doen van waarnemingen op aarde. Deze basis is grotendeels ontmanteld, daar men het beter schijnt te vinden dat de mensen voorlopig de instrumenten en mogelijkheden van deze ruimtevaarders nog niet in handen krijgen. De ruimten bleven bestaan. Het is dus zeer wel mogelijk dat men in de loop van het maanonderzoek deze ruimten ontdekt en constateert, dat zij door 'mensenhanden' gemaakt zijn. De vraag zal dan wel zijn, wie dit geweest zou kunnen zijn. Maar ik denk dat zelfs dan men nog eerder met de Atlantiërs als verklaring aan komt dragen, dan met ruimtevaarders van een andere ster. Een uitzondering hierop vormen dan misschien wel de mensen, die zich met ufo's bezig houden. Maar - zoals u weet - zijn deze mensen allen 'gek'. Dit op gezag van instanties die zichzelf nog voortdurend daarmee bezig houden.

Vraag: Het lichtschijnsel op de maan, dat zowel uit het ruimtevoertuig als van de aarde af werd waargenomen, zou misschien iets kunnen zijn van dit verblijf van andere ruimtevaarders?

Antwoord: Ik weet er niet voldoende van om een definitief antwoord te geven, maar dat het van de basis zou stammen, lijkt mij onwaarschijnlijk, daar men de laatste eeuw gebruikte basis aan de zogenaamde achterzijde van de maan ligt. Men koos een landingsplaats tussen grote bergen, die meer beschut was en meer mogelijkheden bood, terwijl men niet door mensen op aarde geobserveerd kon worden.

Hiermede schijnt ons onderwerp afgehandeld te zijn. Laat mij nog één ding opmerken: het is altijd nog gemakkelijker een astronaut naar de maan te brengen, dan je eigen wezen in waarheid te beseffen. Alleen de kosten van dit laatste zijn aanmerkelijk minder.

Goedenavond.

BEWUSTZIJNSVERRUIMING

Goedenavond, vrienden.

Ook in dit tweede deel van onze bijeenkomst moogt u zelf het onderwerp stellen met dien verstande, dat het meer esoterisch zal kunnen worden.

Voorstel: Bewustzijnsverruiming.

Het bewustzijn van de mens is gebaseerd op zijn herinneringen, plus zijn vermogen waarnemingen te reliëren. Bewustzijn is dus - materiëel bezien - een hersenfunctie. Daarnaast bezit de mens ook een geestelijk bewustzijn, dat eveneens gebaseerd is op een reeks van associaties die door vroegere ervaringen zijn ontstaan. Dit tweede deel van het bewustzijn is minder begrensd en daardoor ook minder gebonden aan vormen en mogelijkheden dan het materieel bewustzijn. In de materie zoekt de mens kennis en door deze kennis een definitie van zijn wereld. Hierbij komt hij zeer vaak tot een definitie die zodanig eenzijdig is, dat hij meerdere aspecten van het stoffelijk bestaan - of het menselijk leven - geheel over het hoofd ziet.

Zodra de mens echter geestelijk begint te beseffen, zijn begrenzingsen als mogelijk en onmogelijk, als tijd en ruimte, voor hem van minder belang. In zich vindt hij het brandpunt van vele invloeden, die hij niet geheel kan omschrijven, maar die voor hem toch wel degelijk een benadering bepalen tot de voor hen nog meer bewust of redelijk definieerbare feiten. De stoffelijke mens verklaart de resultaten van dit geestelijk bewustzijn vaak als resultaat van emoties, maar toch is het wel zeker dat deze invloeden niet bepaald, of veroorzaakt worden door bijvoorbeeld veranderingen in de interne secreties. De besefwaarden, die hij geestelijk bezit, heten voor de mens in de stof vaak intuïtie. Ook al staat dit besef vaak boven de kenbare feiten, of loopt het op de kenbare mogelijkheden ver vooruit. Het kan dus niet meer materieel worden gedefinieerd.

Zodra de mens deze geestelijke projectie van een ander deel van eigen wezen en bewustzijn in eigen bestaan gaat gebruiken, komt hij allereerst tot het voorwaardelijk stellen van al hetgeen hij kent en weet. De kern van bewustzijnsverruiming op aarde is wel besef van een alom heersende relativiteit.

Alles kan slechts in verhouding tot iets anders worden benoemd of gedefinieerd. Er bestaat geen enkele absolute waarde, omdat wij op aarde geen enkele absolute erkenning bezitten. Ook omtrent het eigen Ik bestaat nimmer een absolute kennis, doch slechts een beeld dat gebaseerd is op reeds in het Ik aanwezige waarden, erkenningen en voorstellingen. Weet je eenmaal, dat je het geheel niet kent, dan zul je aan de hand van de bestaande en als voorwaardelijk juist beschouwde facetten, trachten meer van de werkelijkheid te leren kennen. De ervaringen van de mens veranderen dan, doordat men niet meer zo eenzijdig interpreteert en niet meer zo zeker is van hetgeen men als waarheid meent te kennen. In het stoffelijke ontstaat dan dat vreemde aspect, dat men - bij gebrek aan beter - wijsheid noemt.

Weten is het kennen van waarneembare feiten. Wijsheid is het doorzien van deze feiten en het beseffen van hun samenhangen. Met deze wijsheid gaat men dus doordringen in het wezen der dingen, waardoor men onder meer kan komen tot het omschrijven van het leven en ervaren van een plant, zonder dat men dezen onmiddellijk in een menselijk of pseudo-menselijk vlak trekt. Men gaat het dier waarderen zoals het is en kan zich verplaatsen in de dierlijke mentaliteit, zonder gelijktijdig aan het dier allerhande menselijke gedachten, reacties en beredeneringen toe te schrijven. Heeft men op deze wijze zijn bewustzijn verruimd - want dit is inderdaad een uitbreiding van het normale besef -, dan zal men ontdekken, dat men kleine en onbelangrijk schijnende verschijnselen waar gaat nemen en met elkaar correleren, die anderen niet bewust zien.

Zo kun je komen tot het constateren van ziekten en het stellen van diagnoses aan de hand van hetgeen men microfysionomie noemt: de herkenning van zeer kleine tekenen in het menselijk gelaat. Je kunt komen tot een afmeten van de stemming van een medemens, de gedachten en bedoelingen, die hij koestert ook, aan de hand van iets, wat je bij gebrek aan beter, zijn uitstraling noemt, maar wat in wezen voor u een soort sfeer is, die hij met zich voert. Op deze wijze gaan de betekenissen van het leven veranderen.

Een zeer bekend punt in betogen als dit luidt altijd weer: de mens leeft in een wereld van illusie. Illusies, omdat men aan de feiten steeds de eigen interpretatie pleegt te verbinden. Naarmate men in de feiten steeds meer de werkelijkheid gaat zien en de interpretaties ook steeds minder op eigen wezen baseert, zal men tot een steeds betere erkenning komen van hetgeen er werkelijk rond het Ik mogelijk is en bestaat. Men beseft dan de relatie tussen het Ik en de verschijnselen, en niet slechts de betekenis, die zij voor het Ik hebben. De eigen plaats in het geheel en de eigen mogelijkheden worden zo beter beseft en van hieruit keert men als vanzelf zich naar een steeds juistere beeld van het eigen ego.

Vele mensen bouwen een beeld van zichzelf op, wat gebaseerd is op wat zij graag zouden willen zijn, zouden willen kunnen doen en kunnen. Zodra je de relatie gaat beseffen, die tussen de feiten en jezelf bestaat, wordt de voorstelling, die je van je Ik maakt, meer en meer een deel van het werkelijke, van een leven dat voortdurend en feitelijk gemanifesteerd is. Daarmede zal ook de benadering van de geestelijke waarden in het Ik niet meer berusten op een zoeken naar het mogelijk verwezenlijken van het niet bestaande, maar uitgaan van het harmonisch zijn, zoals je bestaat met het totaal van het bestaande.

Nu is dit laatste misschien weer wat te hoogdravend gezegd. In de esoterie zijn wij overigens vaak hoogdravend, omdat wij bang zijn voor het laagstoffelijke, dat wij dan ook beschouwen als de directe tegenstelling tot het hooggeestelijke. Toch zijn in feite het hooggeestelijke en het laagstoffelijke alleen maar de twee kanten van dezelfde medaille. De meeste mensen begrijpen dit niet en dat is misschien maar goed ook. Anders zouden zij misschien wel gaan denken, dat zij door laagstoffelijk te zijn, als vanzelf het hooggeestelijke tot stand brengen, zonder te begrijpen dat deze beide zijden van het bestaan beseft moeten worden, voor men uit het geheel de werkelijkheid omtrent eigen wezen en leven zal kunnen vinden.

Hier bouwen wij als het ware een bewustzijn op, dat zich bezig houdt met feiten. Toch zijn de feiten die wij kunnen waarnemen, zeker niet het geheel. Wanneer er iets op uw wereld gebeurt, kunnen daarbij desnoods 10.000 geesten betrokken zijn, zonder dat het zeker is dat u hen ziet, of zelfs maar hun aanwezigheid gevoelt. Al is mijn erkenning van de totale werkelijkheid maar zeer beperkt, toch zal ik tot die werkelijkheid getrokken worden wanneer ik zoek naar de feiten. Want in het geheel van mijn ego en voorstellingen vind ik dan hiaten die onverklaarbaar zijn. Ik kan dan spreken over toevallen in het leven, illusies en dergelijke, kan alles weg verklaren, maar die waarden blijven een rol spelen. Wanneer ik werkelijk tot een bewustzijnsuitbreiding wens te komen, dan zal ik beseffen dat de hiaten in mijn waarneming schuilen, eerder dan in het andere. Zodra ik besef waar mijn waarneming faalt, zal ik mij juist op deze delen van het bestaan en de feiten gaan concentreren. Dit geschiedt onwillekeurig. Het gevolg is, dat je beeld van de werkelijkheid, van je wereld en jezelf vollediger wordt, meer afgerond wordt, evenwichtiger blijft.

De kosmos kent een groot aantal regels en wetten, die wij op de duur allen zullen moeten herleiden tot één enkele wet of kracht die wij vaak dan maar god noemen, of een andere naam geven omdat wij eenvoudig niet beter weten, hoe dit aan de duiden. In die wetten en krachten ligt de samenhang van het geheel wel degelijk mede verborgen. Zolang wij die en eventuele krachten als afzonderlijke eenheden beschouwen, komen wij in de verleiding dezen tegen elkaar uit te spelen. In een bewustzijn dat langzaam maar zeker de kosmos gaat beseffen, worden alle krachten enzovoort één geheel. Zij zijn niet meer afzonderlijke wetten of waarden voor ons, maar worden ervaren als facetten van een en hetzelfde verschijnsel. Wanneer ik besef dat een kosmische wet als bijvoorbeeld oorzaak en gevolg slechts één enkel facet is van de kosmos zelf, dan zal ik vandaar uit iets meer kunnen gaan beseffen omtrent het wezen van de kosmos, zonder ooit het geheel van de kosmos aan de hand van die wet te willen definiëren.

Innerlijke bewustwording is niet gebaseerd op het definiëren van de dingen, maar op het coördineren van de dingen. De mens is eigenlijk ergens net een gehaktmolen. Hij neemt de gehele schepping, draait ze door zijn brein en spuwt ze uit als duizenden afzonderlijke waarden die hij dan feiten, wetenschappelijke ontdekkingen enzovoort noemt. Hij heeft in zijn

beseft alles ontleed, maar niet in werkelijkheid. Met andere woorden: het gehakt dat zo ijverig onder de microscoop van het menselijke denken wordt gelegd, is in feite nog steeds de kosmische koe. Aangezien je gehakt niet kunt melken en een koe wel, schiet men in zijn beseft van mogelijkheden ergens tekort.

In de kosmos zijn krachten; daar zij allen tot het geheel, tot de totaliteit behoren, zouden wij die krachten in onszelf moeten kunnen verwerken en ontvangen. Zij zouden een voeding voor ons bewustzijn moeten zijn. Daartoe moeten wij tenminste het bestaan van de alles verenigende totaliteit beseffen, omdat wij uit de afzonderlijke feiten en feitjes die krachten en mogelijkheden niet voor onszelf weten te vinden en waar te maken.

Een van de bekende esoterische regels - u kent deze allen - luidt: 'zo boven, zo beneden'. Vele mensen zien dit als een prettige verklaring: wij zijn hier mensen onder elkaar en boven zal het dus wel precies zo zijn. De uitleg zou ook anders kunnen luiden. De verhouding tussen het erkende verschijnsel en de waarheid is voor het Ik beneden precies hetzelfde als boven. Uit het bestaan van de vele sferen zou je overigens wel op kunnen maken dat deze stelling waar moet zijn. Boven mij, dus in de totaliteit, regeren dezelfde krachten, die zelfs in de microkosmos heersen.

Bezien wij het bekende Al, dan is ook dit een waarschijnlijke stelling. Immers, een atoom heeft in structuur en werking veel gemeen met een zonnestelsel, én de ruimtelijke condities, die wij intermoleculair waar kunnen nemen verschillen niet zoveel van hetgeen wij veronderstellen omtrent de interstellaire ruimten. Wil ik mijzelf op soortgelijke wijze benaderen, dan kan ik stellen: mijn hoogste bewustzijn dat ik niet kan formuleren, doch alleen kan ondergaan, is gelijk aan, of vergelijkbaar met, mijn wel formuleerbare en beseftbare wereld. Met datgene wat ik in mijzelf constateer, mits het harmonisch en een afgerond geheel is kan ik iets bepalen omtrent de hogere wereld waarvan ik deel ben.

Elk stukje waarheid dat ik op de aarde vind, is waar en blijft waar door de gehele kosmos. Waarheid is geen variabele factor zoals het op aarde soms schijnt te bestaan, maar deel van de totaliteit. Er is maar één waarheid, die op 10.000.000 manieren benaderd kan worden, maar die in wezen steeds zichzelf gelijk blijft. In mij is een waarheid die zichzelf steeds steeds gelijk blijft, hoe het ook is, wat er ook is. Wanneer mijn bewustzijn zich uitbreidt ten aanzien van mijzelf en ik ontdek enkele waarheden omtrent mijzelf, heb ik daarmee een vorm geconstateerd van iets, wat eeuwig waar is, dat in alle werelden, sferen en alle denkbare vormen van bestaan voor zal komen.

Zo kan ik toch nog komen tot een definitie van het werkelijke bestaan, dat buiten de tijd is. Het is vervelend dat wij bij u steeds weer moeten komen aandragen met datgene wat buiten de tijd bestaat. Je kunt moeilijk anders doen. U kent een 3-dimensionale wereld waarbij de vierde variabele factor de tijd is. Maar in een vijf-dimensionale wereld zal die tijd tot een vaste, een naar beide zijden meetbare en kenbare factor worden. Als variabele waarde komt dan energie op de plaats die tijd in uw wereld inneemt. Wanneer het energieniveau dat hier een variabele is, weer tot een in beide richtingen meetbare en beheersbare waarde wordt, dan zal wederom een andere variabele waarde daarboven staan. Op een gegeven ogenblik keren wij terug tot een toestand, waarin lengte, hoogte, breedte de variabelen zijn geworden, terwijl tijd de vaste dimensie wordt. Je zou kunnen zeggen, dat er een kringloop denkbaar is, waarbij men door steeds een dimensie te verschuiven, steeds in een ander bestaan komt. De dimensionale verhoudingen regeren nu altijd de uiterlijke wereld en de vorm, waarin men leeft.

Ook de uiterlijke erkenningsmogelijkheid wordt hierdoor mede bepaald, maar niet het innerlijk. Ons innerlijk is met al deze waarden verwant. Dit nu is juist de moeilijkheid, maar gelijktijdig het enige grote voordeel, dat wij in dit alles kunnen vinden. Mijn innerlijk zal dus in elke wereld en vorm steeds weer uitdrukbaar zijn. Slechts in een tijdloze wereld - wat in dit verband een wereld zonder variabele waarde betekent - zullen wij niets kunnen vinden, daar hier alle mogelijkheid tot bewustwording is uitgeschakeld. Wij baseren ons - het woord

bewustzijnsuitbreiding zegt het reeds - op een soort evolutie, op een uitbreiding of ontwikkeling. Maar dan, (in het tijdloze), is er geen ontwikkeling of uitbreiding denkbaar. Het tijdloze is de wereld, van wat wij god noemen. Daarin zijn wij vaste waarden, is geen vermindering of uitbreiding mogelijk. Datgene wat wij zijn, kan meer of minder als geheel worden beseft: wij zijn zélf de enige variabele.

Uw bewustzijnsuitbreiding in meer alomvattende zin betekent in feite niet een uitbreiding van het bewuste zijn, maar alleen een juistere en meeromvattende realisatie van het Ik, zoals het feitelijk bestaat. Dit zal ook gelden voor de kracht in mij. De energie die in mij bestaat, is schijnbaar een variabele, omdat mijn ervaring en mogelijkheid tot gebruik daarvan steeds weer anders is. In feite is ook onze totale energie meetbaar of als meetbaar te denken. Ik beschik in feite over een vaste hoeveelheid kracht, die nimmer minder of meer zal worden. De wijze waarop ik haar gebruik is voor mij bepalend. Naarmate ik de werkelijkheid omtrent mijzelf beter beseft, zal ik de in mij altijd bestaande krachten beter inzetten, waar dit voor mij wenselijk of nodig is, terwijl ik evenzeer een overbodig gebruik van mijn krachten op andere punten, waarin ik toch geen verandering tot stand kan brengen, zal leren vermijden.

Misschien vindt u dit alles minder duidelijk of zelfs vervelend maar ik tracht het begrip bewustzijnsuitbreiding in een zo juist mogelijk daglicht te plaatsen. Bewustzijnsuitbreiding betekent voor de mens onder meer, dat hij meer beseffende wat hij in feite is, beter kan overzien, welke energieën voor hem bestaan en daardoor vanuit zichzelf niet meer op één enkel punt gelijktijdig kan leven maar op alle voor hem denkbare en bestaande punten gelijktijdig en even vitaal zal kunnen leven. Daarmede kan de mens in elke relatie die binnen de tijd ligt, zijn energie overdragen op het schijnbare andere - ofschoon dit reëel voor hem een deel van zijn Ik blijft.

Voorbeeld: een toverdokter of doekoen geeft u een bepaalde zegen die voor u bestaan zal in de wens, dat u nimmer geheel uitgeput zult raken. Zolang nu de toverdokter leeft, zult u steeds deel hebben aan zijn kracht. Dit betekent dat de werking voor u zal blijven bestaan, tot de man overgaat en daarbij een ander beeld van leven krijgt, mogelijk zelfs u vergeet of anders gaat zien. Dan verandert voor u de zaak ook, want wat hij u geeft, is zijn kracht. Onze kracht, onze mogelijkheden, ons wezen, ja, zelfs onze mogelijkheid tot beseffen is niet beperkt tot het eigen Ik alleen. Men kan vanuit het Ik zich als het ware in andere krachten, vormen, of verschijnselen projecteren, zodat men als het ware zelf daaraan deel heeft, ook wanneer de uiterlijke vorm daarvan nog steeds het andere is, ook voor u. Wanneer mijn bewustzijn, de werkelijkheid van mijn ego, het andere kan aanvaarden met alle krachten en mogelijkheden, zal dit gelijktijdig zichzelf kunnen zijn en toch leven in alle dingen, krachten, wezens, waarden, die met het Ik volgens eigen beseft verbonden kunnen zijn.

Eenheid met het oneindige zullen wij nooit geheel kunnen bereiken. Want daartoe zouden wij alle grenzen die nog een ego maken van ons, moeten verliezen. Maar zelfs wanneer wij ons van onszelf als afzonderlijk ego bewust blijven, kunnen wij toch reeds aan een zo groot deel van het bestaan deel hebben dat wij gelijktijdig in alle sferen, werelden en tijden kunnen leren ervaren. De kracht die wij daarin dan tot uiting brengen, betekent gelijktijdig voor ons: beseft.

Wat de mens zijn bewustzijn noemt is in feite de oppervlakte van een vijver die zodanig troebel blijft, dat je nooit kunt zien wat er onder het oppervlak bestaat. De spiegeling van het water zou toch nooit kunnen bestaan zonder de ondergrond, zonder het water en het andere, dat onder het oppervlak schuil gaat. De mens heeft wat hij noemt, een bewustzijn dat in feite gedragen wordt door het onderbewustzijn - de niet onmiddellijk toegankelijke herinneringen, ervaringen enzovoort - samen met een gemeenschappelijk bovenbewustzijn - de totale gedachteninvloed van alle mensen, waarvan men al dan niet harmonisch beïnvloedingen kan ondergaan - plus een deel geestelijk bewustzijn. Wat u nu als bewustzijn en erkenningsmogelijkheid tot uiting brengt is gebaseerd op deze verborgen waarden. Een uitbreiding van bewustzijn, alleen in oppervlakte-inhoud, hoeft dus nog niet te betekenen dat de onderliggende waarden in dezelfde mate uitgebreid zullen worden. Het is mogelijk dat zij in

feite alleen maar anders gegroepeerd worden. De plas wordt als het ware minder diep, maar iets groter van oppervlak.

Een bewustzijnsuitbreiding kan nooit bestaan uit het alleen maar vergaren van kennis. Dit zou altijd eenzijdig blijven. Die uitbreiding zal altijd gepaard moeten gaan met een uitbreiding van wijsheid, inzicht, doorzicht, zelfbesef en een toename van het eigen besef omtrent eigen mogelijkheden of krachten. Op deze wijze zullen wij, ook al wordt dit verstandelijk niet altijd beseft, alle lagen van ons menselijk bewustzijn mede in het geding brengen. Wanneer wij dan, op grond van hetgeen er onder het mentale bewustzijn bestaat, de waarde van het direct toegankelijke bewustzijn kunnen uitbreiden, is de uitbreiding over het gehele wezen aanwezig en worden wij ons meer bewust van onze totaliteit in alle sferen en alle werelden.

Dit komt u misschien ook weer wat vreemd voor. De mens heeft vaak de idee: ik zit nu hier en later ga ik dood en dan ligt het er maar aan, wat men over zich denkt en wat men over god denkt. De een gaat naar zomeland, de ander naar de lotusvijvers, de ene dode naar de hemel en zeer velen vrezende in de ondergrondse braderie van satan terecht te komen, waar alle zonden, plus kwellingen uitgesteld worden. Kortom, men deelt het bestaan eigenlijk in in delen: dit stoffelijk leven en daarna een hiernamaals. Maar de continuïteit van het leven wordt niet bepaald door de vorm, doch door het besef. De aardse vorm valt bij de dood wel weg, maar het daaraan verbonden besef blijft voortbestaan.

Het bewustzijn van de aarde is voor een groot deel gebaseerd op de reacties van de omgeving. De werking van het bewustzijn zal zich voor een geest anders kunnen tonen, maar de waarde van het bewustzijn blijft bestaan en het beleven zal nimmer de grenzen van dit bewustzijn te boven kunnen gaan.

Wanneer wij als mensen zover komen, dat wij deze grenzen van geboorte en dood als het ware met ons besef leren overschrijden, zodat wij in stoffelijk bewustzijn, zowel als in de voorstelling van het eigen Ik, geen grenzen meer trekken die aan de materie gebonden zijn, dan zullen wij misschien ook in staat zijn beter de betekenis van hetgeen nu voor ons kenbaar is te begrijpen.

Dit is voor de mens niet slechts een uitbreiding van bewustzijn en vermogen, maar ook het vinden van onderscheid, waardoor men beter beseft wat voor het Ik belangrijk en wat onbelangrijk is.

Bewustzijnsuitbreiding betekent voor de mens dan ook een scherper onderscheid maken tussen het belangrijke en niet-belangrijke vanuit het Ik met een volledige aanvaarding van eigen geprojecteerde waarden, zowel belangrijk als onbelangrijk, als op zich mogelijk gelijkwaardig.
Goedenavond.

25 juli 1969

Nota:

Vrijdag 8 augustus a.s. vindt de laatste bijeenkomst van dit verenigingsjaar plaats. De eerstvolgende vrijdagavondbijeenkomst vindt plaats op 5 september a.s. De laatste zondagochtendbijeenkomst vindt plaats op 10 augustus a.s.

